

ANKARA — SARILAR (İN ÖNÜ) PLEISTOSEN PREHİSTORİK ARKEOLOJİ ZONU

Fikret OZANSOY

Zonal paleomamalojik nitelikleri ile uluslararası Yer ve Yaşam bilimleri yönünden büyük bir önem kazanmış bulunan Ankara'nın ortalama 55 Km. NW çevresi (Yassıören-Soğucak-Sarılar) (Fig. 1) son araştırmalarımız döneminde (Tekkaya- Şen, Kaptan ve Ozansoy) prehistorik arkeoloji açısından ilk buluntularını vermiştir. Bu suretle çevre, paleontolojik domen karakteri yanında, prehistorik arkeolojik domen niteliğini de belirtmeğe başlamıştır.

Çevrede arkeolojik materyelin zonal karakteri iki tipte tesbit edilmiştir:

1) Gerçek teras sistemi içinde ve uzun süreli taşınma karakteri gösteren materyel.

2) Lokal, dolayısı ile orijinal yaşantı istasyonunu karakterize eden materyel.

Birinci grup hakkında önbilgillerimiz daha önce açıklanmaya çalışılmıştı (Ozansoy, 1970).

Bu kısa etütte ikinci grubun ilk sonuçlarına değinilecektir.

COĞRAFİK LOKALİTE

İKİNCİ GRUP TİP LOKALİTESİ: İN ÖNÜ.

İN ÖNÜ, Ankara-Kızılcahamam Şosesinin (Kazan köy-Köprübaşı) mevkiinin (50 Km.) 10 km. WWN de ve Sarılar köyünün 2 km. S E da bulunan küçük bir yöredir.

İN ÖNÜ'NÜN COĞRAFİK NİTELİĞİ

Bu tip lokalite, genel görünüşü ile, ana Sarılar Vadisine (Aşağı Kavakdere vadisi) açılan N kesimi kapalı valon bir tiptir. Bu kapalı vadinin NNW kesimi basamaklı Holştayn orijinli kaya az tipik sığnaklarla kaplıdır.

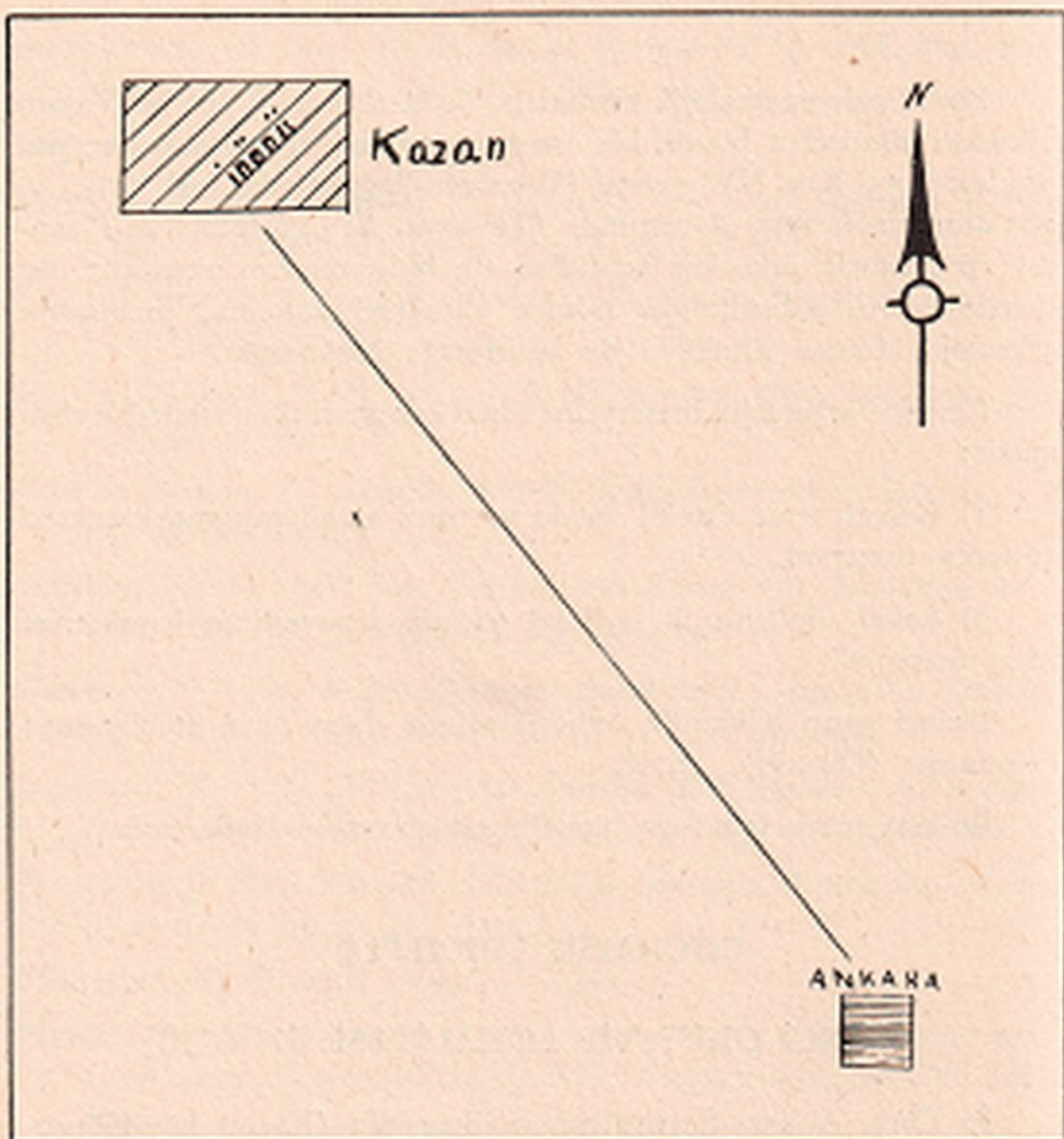

Fig. 1- İnceleme bölgesi, Ankara NW 55 Km.

LİTOLOJİK VE STRATİGRAFİK YAPI

İn Önü sedimanları jeokronolojik ünite bakımından bazaltik Neojen oluşmalar üzerinde depolaşmış, alternan çakıl zonlarına sahip yeşil tüflerle temsil edilmekte ve alt kesimleri Holştayn bandları, üst seviyeleri kırmızı marınlarla sınırlı bulunmaktadır. Bu tortul seri Seri bütünü ile Pliosen epokunun alt zaman birimine aittir (Ozansoy, 1965).

Yukarıda belirtilen sedimenlerin aşınma yüzeyi üzerinde, diskordans olarak, hatta valonun ilk oluşum döneminden yakın zamanlara kadar, çok kısa mesafelerden taşınmak suretile oluşumunu tamamlamış ve düşey derinliği kalın olmayan bir akarsu baseni takriben 400 m. uzunluğunda dar bir şerit halinde yer almaktadır. Bu şerit basen, daha ziyade mevsimsel bir karakter göstermekle beraber tipik bir akar su yatağı özelliğindedir henüz sahip olduğu söylenemez.

Tortul materyeli önceden oluşmuş lokal tortul depolarından taşınmıştır. Bu tortul bant İn Önü lokalitesinin N versanından başlamakta ve muhtemelen mevkiin, hemen S den geçen aşağı Kavak Dere vadisine bağlanmaktadır. Ancak, Sarılar köy yolu bu muhtemel bağlantıyı halen kesmiş bulunmaktadır. Bu kesiş bir bakıma söz konusu şerit alanda besleyici su rejiminin son derece zayıf olduğuna işaret edebilmektedir.

Prehistorik arkeolojik materyel bu kısa sediman bandının içinde, aşınma yüzeyinde veya hemen çevresinde bulunmuştur.

PREHİSTORİK ARKEOLOJİK ZON MATERYELİ VE TİPİ

Materyelde ilk dikkati çeken husus hiç birinin aşınma karakteri göstermemişidir. Bu açıdan arkeolojik zon çok büyük ihtimal ile direkt olarak İnönü Valon'u mevkiine ait olmalıdır. Buluntuların bulunma yönü NS istikametindedir. Bu yön araştırmacıyı kolaylıkla Valonunu başlangıç bölgesi olan N kesime götürmektedir.

Prehistorik arkeolojik materyel bol miktarda Uç, uzun kıvrık lamellar, kısmen kazıyıcı ve az miktarda aşöllen tip bifaz balatlar ile temsil edilmektedir.

Her grupta ileri bir çalışma tekniği dikkatı çekmektedir. uçlar ve uzun kıvrık lâmlar son derece güzeldir. El baltaları Ankara çayı Orta Pleistosen teras materyelininkilerini hatırlatmaktadır (Kansu ve Ozansoy, 1952). Buna rağmen yonga orijinli materyel tipik mus-terien tekniğini yansıtmaktadır. Diğer taraftan, uzun, kıvrık (doğana-y), kesitleri üçken lâmlar dikkat çekicidir. Bu nitelikler bir teknik düzeyin özelliğimidirler, yoksa sadece litolojik yapıya bağlı kalma zorunluğununamı bağlanacaktır.

Bu konularda gerçek determinasyonların yapılması gerekmektedir.

ARKEOLOJİK ZONUN ÖZELLİĞİ

Bu zon bizim açımızdan aşağıda belirtmeğe çalışacağımız yön-lerden önem taşımaktadır.

- 1) Bu zon çok büyük ihtimal ile birinci yataktır. Bu bakımdan lokalite üzerinde programlı olarak durmak gerekmektedir.
- 2) İn Önü lokalitesinde mevcut süksesif bizonlara, prehistorik materyelle temsil edilen yeni bir yaşam zonu daha eklenebilmesi mümkün olabilmıştır.

Yukarıda belirtilen sonuçlara göre de buluntu yöresi orijinal yaşantı yeridir. Gerekli araştırmalar sonunda gerek muhtemel gerçek yaşam zonunun paleontolojik ve paleontolojik Antropoloji belgelerinin, gerekse kesin nitelikleri ile ele alınması arzulanan dip tarih materyelinin daha sistematik olarak değerlendirilmesi sağlanabilecektir. Çünkü dip tarih zonunun yer alması gerekli olan litolojik yapının uzun süreli bir yağış dönemi ile ilgisi olduğu ileri sürülemediği gibi kurak bir asdöneme işaret eden özelliği de söz konusu edilememiştir. Bilakis muhtemel bir kaynağın varlığı düşünülebilir.

Mevcut buluntular üzerinden kesin bir asjeokronolojik ünite gösterilemez. Buna rağmen ilerlemiş bir Pleistosen çağı ve bu çağda yağışlar arası bir dönem düşünülebilir. İlerlemiş Pleistosen daha çok Üst Pleistosen zaman birimi içinde olmak üzere III. ve IV. yağış arasını (interpluvial) hatırlatabilir.

SONUÇ

Ele geçen dip tarih materyeli yanında, fauna elemanı olarak, en az besin nedenli kalıntıların bulunmaması için köklü bir sebep ortaya atılamaz. Üstelik aksi ileri sürülebilir. Bundan başka, Dip tarih materyel zonu kanımızca substratigrafiktir. Bu substratigrafik banda süperpoze yaşam zonları halile düşünülebilmektedir. Özellikle kültür belgelerin yapıcısı ve kullanıcıları hakkında, klasik örneklerle dayanılarak, bir önsonuca varılamamaktadır.

Diğer taraftan Ankara dolaylarının zengin prehistorik teras içi zonlarından birisi ile İn Önü dip tarih zonunun bir kültür birliği önemle düşünülebilir. Ancak muhtemel kültür birliği bakımından en elverişli olanı büyük ihtimal ile Ankara W 9. km. de Macun çayı dolaylarındaki N teras oluşumu arkeolojik zonu düşünülmeyle beraber (geçici olarak) Bunları aynı aşzaman ünitesi içinde ele alamayız. Biri diğerine nazaran daha eski veya yeni litozon oluşumlarıdır.

BİBLİYOGRAFYA

- Ozansoy, F.** 1961. *Etude geologique sommaire des environs d'Ankara.* Ank. Univ. DTC Fak. D. C. XVIII, s. 1-2, sa. 65-84, fig. 2, c. I., Ankara.
- Ozansoy, F.** 1965. *Etude des gisements continentaux et des Mammiferes de Cénozoïque de Turquie.* Mém. Soc. Géol. France, n. Ser., 44, 1-92, Tabls, 14 fig., pl. x. Paris.

